
Ronde 6

Jurgen Moons

Berthoutinstituut-Klein Seminarie - Mechelen

Contact: jurgen.moons@skynet.be

Creatief schrijven van verhalen met integratie van schrijfstrategieën: twee vliegen in één klap

Volgens het leerplan Nederlands in Vlaanderen moeten leerlingen “voldoende kansen krijgen om creatief-expressief te schrijven”. Verder moeten ze “bewust schrijfstrategieën kunnen toepassen zoals het bepalen van het schrijfdoel, het verzamelen van informatie, het opstellen van een schrijfplan, het reviseren van de eigen tekst, etc.” Traditioneel komen deze schrijfstrategieën eerder aan bod bij het zakelijk schrijven. In deze presentatie hoop ik aan te tonen dat je leerlingen echt tot creatief schrijven kunt brengen met integratie van de voornoemde schrijfstrategieën. Dit probeer ik te doen via een lessenreeks creatief schrijven van verhalen voor de eerste graad van het secundair onderwijs (12-14 jaar), uitgewerkt volgens de OVUR-strategie. Ze werd al verschillende keren met succes in de klas uitgetest. Tijdens de eerste lessen maken de leerlingen een persoons- en een ruimtebeschrijving. Vervolgens verzinnen ze een inleiding en een slot bij een verhaal. In een volgende les schrijven ze het middendeel van een bestaand verhaal uit. Uiteindelijk resulteert deze schrijflijn in een totaalopdracht, uitgewerkt volgens Begeleid Zelfstandig Leren: het schrijven van een volledig verhaal. Voor een uitgebreide beschrijving van de volledige lessenreeks verwijs ik naar het Taalunieversum. Ook de tekstfragmenten vind je op deze site.

Ronde 7

Regine Bots

CED groep – Rotterdam

Contact: r.bots@cedgroep.nl

Leesvaardigheid voor leerlingen uit het basisonderwijs tot en met 4 havo/vwo

Steeds weer blijkt dat tekstbegrip cruciaal is voor succes in het onderwijs. Maar hoe geef je motiverend onderwijs in tekstbegrip? *Nieuwsbegrip* en *Tekstenweb* zijn twee producten die daarbij kunnen helpen.

Nieuwsbegrip (www.nieuwsbegrip.nl)

Leerlingen boeien door de actualiteit. Dat is een van de sterke punten van het programma Nieuwsbegrip. Hoe werkt het programma? Scholen kunnen zich aanmelden op www.nieuwsbegrip.nl. Vervolgens krijgen zij een wachtwoord en kunnen elke week, op dinsdagmorgen, een tekst met bijbehorende opdrachten downloaden over een actueel onderwerp. Tot de maandag daarvoor kunnen scholen onderwerpen mailen die zij graag in Nieuwsbegrip behandeld zouden zien. Voorbeelden van de afgelopen periode zijn: de kinderboekenweek, de gestrande walvis in de Theems, de aardbeving in Pakistan, enz. Bij de tekst hoort een stappenplan lezen, waarin vijf verschillende leesstrategieën centraal staan: voorspellen, samenvatten, relaties en verwijswaarden, vragen stellen en onduidelijkheden ophelderen. Elke week staat een strategie centraal. Daarnaast zijn er bij de tekst ook opdrachten die aansluiten bij meervoudige intelligenties. Leerlingen worden via meerdere kanalen geprikkeld om met de informatie uit de tekst aan de slag te gaan, dan alleen via het talige kanaal. Leerlingen maken bijvoorbeeld een stripverhaal over de informatie uit de tekst (visueel-ruimtelijke intelligentie) of spelen een rollenspel (lichamelijke intelligentie). Bij een tekst over de lente worden de leerlingen erop uitgestuurd om buiten te gaan kijken wat er al waarneembaar was van de lente in de natuur (natuurgerichte intelligentie).

Rolkaarten

De leerlingen zijn niet alleen op de dag dat de tekst behandeld wordt bezig met het nieuws. Bij het programma zijn verschillende rolkaarten die leerlingen stimuleren om op zoek te gaan naar nieuws. De nieuwsvolger houdt in de media in de gaten hoe het nieuws onderwerp van die week zich ontwikkelt. Wat gebeurt er verder? Hij of zij geeft het nieuws aan de nieuwsbewaarder die er op een mooie manier verslag van doet in de klas.

De nieuwszoeker gaat op zoek naar nieuwe onderwerpen voor de komende week. Deze rollen kunnen steeds aan wisselende leerlingen worden gegeven.

Nieuwsbegrip is er voor drie niveaus: het a-, het b-, en het c-niveau. Het a- en b-niveau zijn er voor het basisonderwijs, het c-niveau is er voor het voortgezet onderwijs (en voor de goede leerlingen uit het basisonderwijs). Bij het programma zijn ook toetsen, zodat de vorderingen van de leerlingen gemeten kunnen worden.

Tekstenweb (www.tekstenweb.nl)

Veel leerlingen, afkomstig uit het havo/vwo, struikelen in vervolgoopleidingen over de teksten en de woorden die daarin voorkomen. En niet alleen tijdens de vervolgoopleidingen, maar ook in de bovenbouw havo/ vwo geven teksten problemen.

Op basis van deze geluiden is besloten om de website Tekstenweb te ontwikkelen. Tekstenweb is een website waar leerlingen teksten kunnen oefenen die aansluiten bij een van de vier profielen: cultuur & maatschappij, economie & maatschappij, natuur & gezondheid en natuur & techniek.

Inhoud van Tekstenweb

Tekstenweb biedt een website met 100 teksten en 500 doelwoorden, geordend in 25 zogenaamde zoektochten. Een zoektocht bevat 3 tot 5 teksten rond een bepaald thema – bijvoorbeeld reclame of nieuwe vervoermiddelen – met daaraan gekoppeld een overkoepelende eindopdracht. Per profiel zijn er zes verschillende zoektochten. De zoektochten zijn er op drie verschillende niveaus.

Bij de teksten zijn 6 verschillende oefentypen, 3 gericht op woordenschat en 3 gericht op tekstbegrip. Na het succesvol afronden van alle (meestal twee of drie) oefeningen bij een tekst, krijgt de leerling een beloning die hem of haar verder helpt bij het uitvoeren van zijn eindopdracht. Bijvoorbeeld een site waar aanvullende informatie te vinden is, een tip of een plaatje.

Tekstbegripoefeningen

De tekstbegripoefeningen gaan in op verschillende vaardigheden. Bij het spelletje *Tekstkoerier* moeten de leerlingen steeds een korte samenvatting per alinea naar het juiste tekstdeel slepen. Bij *Tekstbouwer* zetten zij de alinea's van een tekst in de goede volgorde. Bij *Tekstquiz*, ten slotte, beantwoorden zij vragen bij de tekst. Zij schatten zichzelf hierbij echter ook in. Elke keer zij een antwoord geven, bepalen zij zelf hoeveel punten zij daarmee willen verdienen. Die punten kunnen zij inzetten. Zijn ze zeker van hun antwoord, dan zetten ze veel punten in. Zijn ze niet zo zeker, dan zetten ze minder punten in.

Woordenschatoefeningen

De oefeningen bij woordenschat bieden de leerlingen de gelegenheid om de betekenis van een woord echt goed te leren. Het spelletje *Woordenrace* voert de leerlingen door een parcours. Tijdens dat parcours botsen ze tegen voorwerpen aan. Bij elke botsing verschijnt een woord uit de tekst in een contextzin. De leerlingen kiezen de juiste betekenis uit vier afleiders. Bij de oefeningen *Galge* en *Woordschieter* hebben de leerlingen de betekenis van het woord al een keer gezien en gaan ze het woord echt inoefenen. Tijdens de testfase bleek dat leerlingen erg gemotiveerd blijven om de woorden te leren, omdat er ook een tijdsaspect aan de oefeningen vastzit. Leerlingen willen (en moeten) een spel op een voldoende niveau afronden om verder te kunnen met een volgende tekst.

Met leerlingen ontwikkeld

De website is samen met leerlingen van 3 Rotterdamse scholen ontwikkeld. De leerlingen hebben een stem gehad in de vormgeving van het scherm en de personages, in de keuze voor oefentypen, en bij het bepalen van het niveau van de teksten en de woorden. Een groepje leerlingen bedacht bijvoorbeeld het woordenschatspel 'Keep the flowers alive', dat in de website straks als *Galge* terug te vinden is. Door de leerlingen een stem te geven bij de ontwikkeling is er een goede aansluiting bij hun interesses en bij de onderwijspraktijk.

Docentendeel

Docenten kunnen bijhouden welke zoektochten leerlingen met succes hebben afgerond.

De website www.tekstenweb.nl zal naar verwachting in januari 2007 operationeel zijn.

Uiteraard is er meer voor nodig dan goede leermiddelen om leerlingen tot goede lezers te maken; docenten die ze daarbij kunnen begeleiden bijvoorbeeld. Maar de inzet van de twee beschreven leermiddelen kan zeker bijdragen tot een motivatie om te lezen en tot een beter tekstbegrip.

Ronde 1

Henk Vlerick

Provinciaal Technisch Instituut - Eeklo

Contact: h.vlerick@pm-pti.be

Een stap in het onbekende

'Een stap in het onbekende' plukt leerlingen uit hun vertrouwde (werk)omgeving en dompelt hen onder in het vakgebied van leeftijdsgenoten. Daarna krijgen zij op hun beurt de kans om de basiskneepjes van hun vak over te brengen. Dit project bevordert het wederzijdse respect, de expertise binnen het eigen vakgebied en de taalvaardigheid van de leerlingen.

Werkwijze en doelstellingen

Dit vakoverschrijdende project steunt op twee belangrijke pijlers: de *ontdekkingsreis* in de wereld van leeftijdsgenoten en het *gidsen* van jongeren in het eigen vakgebied.

De titel 'Een stap in het onbekende' dekt tijdens de *ontdekkingsreis* volledig de lading. De bezoekende partij heeft geen enkel idee wat hen die dag/dagen te wachten staat. Deze werkwijze blokkeert elke vorm van vooringenomenheid. Tijdens het uitvoeren van de opdracht ontstaat een heel grote openheid die grensoverschrijdend werkt. De klemtoon ligt in deze fase op de waardering voor elkaar, voor het vakgebied van een ander en voor de culturele verschillen.

De slaagkans van een ontdekkingsreis wordt grotendeels bepaald door de bekwaamheid van de *gidsen*. De leerling wordt binnen zijn vakgebied leraar. Aan de hand van eigen materiaal (powerpoint, schema voor demonstratie,...) en een duidelijke (efficiënte) communicatie begeleidt hij de bezoekers tijdens hun opdracht.